

Slavnostni govornik: Anton Hribar
Lokacija: nekdanji mejni prehod Karavanke
Datum: 24. 6. 2022

Spoštovane veteranke in veterani, dragi gostje, gospod župan in vsi ostali navzoči.

Danes smo se na tem mestu zbrali z namenom, da počastimo jutrišnji dan državnosti in obudimo spomine na dogodke na tem območju izpred 31 let. V vseh teh letih so govorniki na naših srečanjih povedali veliko o pomenu osamosvojitve, o naši lastni državi, ki je bila izbojevana, saj takratne jugoslovanske politične in vojaške strukture niso bile pripravljene omogočiti osamosvojitve po mirni poti, temveč so jo z orožjem in enotami JLA skušale preprečiti.

Uvodoma naj povem, da so bili na območju takratne občine Jesenice trije cestni in en železniški mednarodni mejni prehod. JLA je na tem območju od Žirovnice do Rateč imela 6 takratnih mejnih karavel JLA (op.: mejnih stražnic), ki so bile polno zasedene.

Neposredni udeleženci takratnih dogodkov se dobro spominjamo, kako je bil izveden desant z dvema helikopterjema zveznih miličnikov na igrišče v Podmežakli, ki so bili namenjeni za prevzem območja železniškega mejnega prehoda oz. Postaje železniške mejne milice Jesenice. Kako so po cesti iz smeri Radovljice pripeljala vojaška vozila z vojaki, težka tovorna vozila z naloženimi tanki, v spremstvu oklepnikov, ki so nato v nadaljevanju zasedli cestne mednarodne mejne prehode (MMP) Karavanke, Rateče in Korensko Sedlo. Poleg teh vojakov in opreme so iz takratnih mejnih stražnic JLA razporedili vojake ob mejnih prehodih Rateče in Korensko Sedlo.

Takoj po desantu je bilo na območje nogometnega igrišča in hokejske dvorane Podmežaklo razporejeno določeno število aktivnih in rezervnih miličnikov Postaje milice Jesenice (PM), ki so blokirali območje ter spremljali aktivnosti in gibanje zvezne milice. Z njihovim vodjo je bil s strani namestnika komandirja PM Jesenice in dvema komandantoma enot TO, vzpostavljen kontakt in v popoldanskem času so se začela pogajanja v Podmežakli. Istočasno so pogajanja za območje celotne občine potekala tudi na sedežu občine Jesenice in v Ratečah. V času pogajanj je v večernih urah pred halo Podmežakla prispela borbena enota JLA, oborožena z oklepnim vozilom, z namenom da zveznim miličnikom omogoči dostop do železniškega MMP Jesenice. Po daljših pogajanjih je med predstavniki milice, TO, zvezne milice in JA, prišlo do dogovora, da se pripadniki JA in zvezne milice umaknejo na MMP Karavanke.

Prav ta dogovor in odločitev sta zagotovila, da do zasedbe MMP Jesenice s strani JA in zvezne milice ni prišlo in mejni prehod ni bil zaprt niti za sekundo. To je bil edini MMP v Sloveniji, preko katerega je v naslednjih dneh potekala oskrba s hrano in gorivom prav tako pa tudi potovanje predsednika predsedstva države gospoda Milana Kučana, na srečanje z nemškim zunanjim ministrom, ki je potekalo v Beljaku. Miličniki Postaje milice (PM) Jesenice in Postaje železniške mejne milice (PŽMM) Jesenice smo takrat celotno relacijo potovanja uspešno zavarovali in omogočili varno potovanje, kljub prisotnosti vojakov JA v neposredni bližini železniške proge pri vojaški stražnici v Žirovnici in veliki aktivnosti vojaške obveščevalne službe, ki je bila prisotna na območju celotne občine Jesenice.

Poudarim naj, da so miličniki PM Jesenice poleg širše blokade MMP Karavanke naloge v izmenah opravljali še na šestnajstih blokadnih mestih na širšem območju Jesenic. Blokirane so bile vse cestne komunikacije in spremljano dogajanje v območju mejnih stražnic JLA. Skupaj s pripadniki narodne zaščite smo varovali vodovodna zajetja in vse vitalne objekte. Ne pozabimo, da je tik pred agresijo na Slovenijo na Jesenice iz R. BIH prispela vlakovna kompozicija z nevarnimi odpadki, ki je bil postavljen na območje takratne Železarne Jesenice. Varovanje vlakovne kompozicije so opravljali gasilci, saj je obstajala realna nevarnost, da pride do požara ali odtekanja nevarnih snovi.

Vse dni vojne je bilo na območju Jesenic izjemno napeto, saj je vmes prišlo do splošnega alarma, zaradi česar so se prebivalci umikali v zaklonišča in v predele poraščene z gozdom. Resnost svojih namer je agresor podkrepil z letalskim raketiranjem območja nad predorom Karavanke, kjer so bile takrat nameščene posamične enote TO.

Kot rečeno so pogajanja v takratnem objektu občine Jesenice potekala vse dni zasedbe MMP Karavanke dokaj intenzivno, vendar do predaje pripadnikov JLA in miličnikov Zveznega sekretariata za notranje zadeve (ZSNZ), ki so bili takrat na območju MMP Karavanke ni prišlo, vse dokler niso pripadniki enot TO s

svojih bojnih položajev okoli mejnega platoja Karavanke na enega od tankovskih transporterjev izstrelili protiklepnno raketo, ki je povzročila požar na njem.

Sledilo je pozivanje agresorske enote JLA in ZSNZ k predaji preko mobilnega ozvočenja lociranega na Hrušici. Nato je tudi v takratnem objektu občine Jesenice prišlo do podpisa sporazuma o umiku, ki se je začel odvijati v popoldanskem času dne 1. 7. 1991. Po odvozu pripadnikov JLA in ZSNZ tako z območja MMP Karavanke kot tudi z območja mejnih prehodov Rateče in Korenskega sedla je promet preko obeh ponovno stekel, nadzor nad prehajanjem državne meje pa je ponovno prevzela slovenska milica.

Glede na množico vzporednih operativnih in bojnih dogajanj na tem območju sem izredno vesel in ponosen, da pri opravljanju nalog in kljub bojnemu delovanju na nobeni od vojskujočih se strani ni bilo mrtvih ali poškodovanih.

Ko danes preko medijev spremljam dogajanje o vojni na območju Ukrajine, ki jo močno čutimo na materialnem področju vsi, si želim, da bodo vpleteni v nesmiselno vojno, čim prej spoznali, da agresija ne vodi k rešitvi problema ter sedli za zeleno mizo in s pogajanjem dosegli umiritev razmer na celotnem območju Evrope.

Na koncu vsem prisotnim čestitam ob dnevu državnosti in želim, da se tudi v prihodnje srečujemo in si stisnemo roko.

Hvala!